

Prof. dr. Mirko Pejanović
Dopisni član ANUBiH-a / ANUBIH Corresponding Member

UDK 323 „20“ (049.3)

**IZAZOVI I PERSPEKTIVE POLITIČKOG
VOĐSTVA U 21. VIJEKU¹**

**THE CHALLENGES AND PERSPECTIVES OF
21ST CENTURY POLITICAL LEADERSHIP²**

Sažetak

*Tekst je prikaz knjige dr. sc. Tatjane Lazić **Političko vođstvo: Teorije i iskustva u savremenim demokratijama** (Dobra knjiga, Sarajevo, 2016).*

Summary

*This text is the review of a book Ph.D. Tatjana Lazić **Političko vođstvo: Teorije i iskustva u savremenim demokratijama** (Political Leadership: Theories and Experiences in Contemporary Democracies), Sarajevo, Dobra knjiga, 2016.*

Knjiga **Političko vođstvo: Teorije i iskustva u savremenim demokratijama**, autorice dr. sc. Tatjane Lazić, predstavlja iznimno vrijedan i rijedak cjelovit politološki rukopis u kojem se studiozno, kritički argumentovano, u konzistentnom emancipatorskom diskursu, analiziraju: teorijska utemeljenost, prakse, učinci i konsekvence političkog djelovanja u etabliranim demokratijama i postsocijalističkim društvima u odnosu na motive, metode i ciljeve političkih subjekata na vlasti. Unutar osviještenog i osmišljenog konceptualno-metodološkog okvira autorica kritički analizira fenomen političkog vođstva, istražuje i povezuje sve njegove aspekte u različitim demokratskim političkim sistemima, upućuje na aktuelnost ali i redukcionizam različitih teorijskih pristupa kojima se proučavani fenomen nastoji situirati, objasniti i valorizovati u određenom vremenu i prostoru, te apostrofira teorijsku komplementarnost i povezanost sa realnim političkim

¹ Prikaz knjige Tatjane Lazić **Političko vođstvo: Teorije i iskustva u savremenim demokratijama**, Sarajevo: Dobra knjiga, 2016.

² Review of a book **Političko vođstvo: Teorije i iskustva u savremenim demokratijama** (Political Leadership: Theories and Experiences in Contemporary Democracies), Sarajevo, Dobra knjiga, 2016

iskustvom. Prvi put u politološki opus u Bosni i Hercegovini a i šire, na prostorima država zapadnog Balkana, u naučni diskurs političkih odnosno, šire posmatrajući, društveno-humanističkih studija uvodi se i naglašava značaj političkog vođstva u razumijevanju i interpretiranju aktuelnih politika i njihovog uticaja na savremeni život.

Iz pozicije proemancipatorski orijentisane politološke misli dr. sc. Tatjana Lazić ukazuje na kompleksnost i višedimenzionalnost fenomena vođstva u politici, posebno se fokusirajući na do sada vrlo površno, simplifikovano i/ili redukcionistički istraživane naučne teme, kao što su motivi, aspiracije i intencije političkog djelovanja, politički temperament, političke ambicije, politički karijerizam, te procesi personalizacije i medijatazije političke vlasti koji vode stvaranju novih oblika autoritarnosti u liberalnim demokratijama.

Gradeći cjelovit interpretativno-spoznajni ali i pedagoški diskurs političkog vođstva, dr. sc. Tatjana Lazić kroz tri racionalno i logički povezane cjeline (**Teorije političkog vođstva, Političko vođstvo u razvijenim demokratijama i Političko vođstvo u postsocijalističkim zemljama**), osam ključnih tematskih naslova (**Politika kao vođstvo, Klasične teorije o političkom vođstvu, Savremene teorije o političkom, Političko vođstvo i političke partije, Političko vođstvo i politička kultura, Političko vođstvo i politička komunikacija, Političko vođstvo i slom komunizma, Političko vođstvo i autoritarnost**), te sublimirano Zaključno razmatranje (**Političko vođstvo i građanski ethos**) naglašava važnost kritičkog i interdisciplinarnog pristupa kojim se ujedno pomjeraju jednoznačne granice teorijskih spoznaja o političkom vođstvu i oblikuje temeljno hipotetičko motrište o tome da istinski demokratski politički režim ne treba (to je nespojivo s njegovim autentičnim vrijednostima) personalizovana, harizmatska, ideološka, teokratska niti emotivno ostrašćena politička vođstva, već stručno, depersonalizovano, neharizmatično, kompetentno, civilno-političko vođstvo usmjereno na unapređenje demokratske političke kulture, razvoj opšteg dobra, zaštitu i unapređenje demokratskih vrijednosti jednog društva.

Objektivno i racionalno sagledavajući politička iskustva liberalnih demokratija u savremenom svijetu, dr. sc. Tatjana Lazić nedvosmisleno ukazuje na činjenicu da političko vođstvo – kakvo poznajemo u političkoj teoriji i od kojeg očekujemo, u skladu sa njegovim atribucijama i kvalitetama, da preuzme odgovornost za demokratsko upravljanje, oblikovanje i usmjeravanje političkih procesa i društvenih kretanja, u većoj ili manjoj mjeri – pravi odstupnice od demokratskog koncepta upravljanja državom. Političke naracije o idejnom, programskom i akcionom usmjeranju

na razvoj demokratskih institucija, procedura i vrijednosti ne mogu praktično zaživjeti uslijed neizgrađene običajnosti življenja demokratije – demokratskih imaginacija, orijentacija, svjetonazora, stavova, mišljenja i interakcija političkih i civilnih aktera koji u javnom prostoru djeluju kao autonomne, savjesne, odgovorne i moralne ličnosti.

Izazovi demokratizacije političkog vođstva u 21. vijeku identifikuju se u političkim motivima i težnjama ka dominaciji, moći, uticaju i vlasti u dinamičnim i promjenjivim političkim i društvenim okruženjima. Zabrinjavajući status demokratije u svijetu uzrokovan, prije svega, krizom autoriteta, krizom vrijednosti i krizom sistema, kao najdubljom od svih kriza, velikim je dijelom posljedica nerazvijene demokratske političke kulture i dugotrajne moralne indiferentnosti i neodgovornosti i predstavnika vlasti i građana prema aksiološkom fundusu liberalne demokratije, javnom dobru i političkom zajedništvu utemeljenom na principima građanstva. Stoga dr. sc. Tatjana Lazić naučno utemeljeno i odmjereno provocira kritičku misao o tome da je savremena demokratija sve više podložna ideološko-političkim svjetonazorima koji su vrijednosno isključivi prema slobodi, pluralnosti, racionalnoj kritici, modernizmu i intelektualizmu. Na tom tragu demokratski sadržaji političke socijalizacije pokušavaju se zamijeniti novim vrijednostima kojima se olakšava prohodnost političkih oponenta demokratije. Ukazujući na komplementarnost određenih tipova političke kulture i političkog vođstva u različitim demokratskim društvima, autorica dolazi do zaključka da se demokratija nužno mora etički/moralno i vrijednosno jačati onim političkim i socijalnim potencijalima i resursima koji sprečavaju i uklanjaju iz javnog i civilnog prostora nedemokratske sadržaje, a koje nerijetko prepoznajemo u fenomenima kao što su militokratija, partitokratija, birokratizacija, oligarhizacija i elitizacija politike, tehnokratija, mediokratija, patologija političke komunikacije, etnokratija itd.

Posebno analizirajući prirodu demokratije u postsocijalističkim društvima, dr. sc. Tatjana Lazić ističe da je promjena političke paradigme nakon devedesetih godina XX vijeka uzrokovala pojavu novih problema kao što su etnički konflikti i distance, pasivna uloga međunarodne zajednice, nagli porast desnih populističkih partija, pauperizacija radničke klase i slabo civilno društvo.

Objektivno sumirajući sve prepreke dugoročnog i stabilnog zaživljavanja demokratskih principa političkog rukovođenja i civilno-političkih praksi u demokratskim društvima, autorica u knjizi ukazuje da se liberalna demokratija nalazi pred velikim izazovima i iskušenjima futuroloških projekcija razvoja i unapređenja na globalnom nivou. Za njeno očuvanje

potrebno je uložiti puno napora da se u humanističkom emancipatorskom diskursu obnove i stvore nove pretpostavke za njenu dugoročnu stabilnost i održivost, a što uključuje potrebu za njihovim samokritičkim preispitivanjem i valorizovanjem, te uspostavljanjem političke vlasti koja bi, respektujući aksiologiju liberalne demokratije, podržavala, motivisala i ohrabivala građane da aktivno sarađuju sa političkim vođstvom na uspostavljanju stabilnih temelja demokratske političke zajednice.

Ovaj, prema svim naučnim kriterijumima, izuzetno vrijedan politološki rukopis otvara i analizira ne samo aktuelna politička već i društvena pitanja koja se, direktno ili indirektno, referiraju na odgovornost svih građana na stvaranju boljeg, humanijeg, pravednijeg svijeta u kojem živimo. Osim toga, njime se daje nemjerljiv doprinos, a što i jeste vrhunska vrijednost svakog naučnog istraživanja, kreativnom uobličavanju i afirmaciji humane emancipatorske, racionalne kritičke i naučno relevantne autorske misli.